

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT WETERYNARII W SZCZECINIE

71-337 Szczecin; ul. Ostrawicka 2

tel. 091 48 98 200; fax 091 48 98 255; e-mail: szczecin.wiw@wetgiw.gov.pl; <http://www.wiw.szczecin.pl>

WIW Z.9111.57.2013

Szczecin; dnia 10 lipca 2013 r.

Wg rozdzielnika

Zachodniopomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii w odpowiedzi na wątpliwości i zapytania informuje, iż tryb zgłaszania warrozy jako choroby zakaźnej podlegającej obowiązkowi rejestracji jest ściśle określony. Warroza jest chorobą zakaźną wymienioną na poz. 38 załącznika nr 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U z 2008, Nr 213, poz. 1342 j.t. ze zm.). Mimo, iż Agencja Rynku Rolnego i Inspekcja Weterynaryjna podlegają kompetencyjnie Ministrowi Rolnictwa, swoje funkcjonowanie opierają na odrębnych przepisach. Realizacja obowiązku przedkładania corocznie wykazu rodzin pszczelich dotkniętych warrozą w Oddziale Terenowym Agencji rynku Rolnego, nie jest podstawą do rejestracji tej choroby zakaźnej pszczoł przez organy Inspekcji Weterynaryjnej. Art. 42 wyżej wymienionej ustawy wyraźnie mówi, iż to na właścicielu (tutaj pasieki) spoczywa obowiązek bezzwłocznego informowania m.in. Powiatowego Lekarza Weterynarii o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej. Zgłoszenie składane przez pszczelarzy w cyklu rocznym nie znamionuje wymaganej bezzwłoczności. Dokumentowanie dokonanego zgłoszenia „zwrotką”, czyli przesłania pocztą za zwrotnym potwierdzeniem odbioru rocznego wykazu podejrzeń wystąpienia warrozy, nie wyczerpuje obowiązku Państwa udziału i zaangażowania w zahamowanie choroby.

W prowadzonych przez Powiatowych Lekarzy Weterynarii rejestrach, na terenie naszego województwa pod numerem 71 – pasieki, zarejestrowanych jest 2269 pasiek z liczbą od 1 do 300 rodzin pszczelich. Niewyobrażalne jest przeprowadzenie kontroli pasiek tylko i wyłącznie siłami i środkami Inspekcji Weterynaryjnej. Proszę dodatkowo uwzględnić, iż wśród zatrudnionych w Inspekcji Weterynaryjnej osób tylko nieliczne grono stanowią pszczelarze z doświadczeniem. Do postawienia diagnozy konieczne jest zatem oparcie się na wiedzy i doświadczeniu wyspecjalizowanych w zagadnieniach dot. zdrowotności pszczoł lekarzy lub na wyniku badania przeprowadzonego np. w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie i Koszalinie.

Zakłady Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie i Szczecinie są zapleczem laboratoryjnym Inspekcji Weterynaryjnej w województwie zachodniopomorskim. Prowadzą one badania rodzin pszczelich w kierunku warrozy. Badanie to ujęte jest pod pozycją 6.3 cennika. Koszt badania jednej próbki w kierunku warrozy metodą makroskopową wynosi 6 zł brutto. Na stronie internetowej ZHW w Szczecinie można uzyskać dodatkowe informacje i wygenerować odpowiednie formularze. Szczegółowe informacje można też uzyskać pod numerem telefonu 91 48-98-218 oraz 91 48-98-202. Zainteresowani pszczelarze mogą przysyłać drogą pocztową (w odpowiednio zabezpieczonych przesyłkach) próbki osypu. Uregulowanie kosztów badań jest możliwe na jeden z trzech sposobów, tj.

AK

przedpłata np. poprzez przelew bankowy, czy przekaz pocztowy (na podane na stronie konto), opłata faktury, albo też opłata dokonana bezpośrednio w punkcie przyjęcia prób (w przypadku osobistego dostarczenia próbek). W piśmie zlecającym badanie konieczne jest podanie wszystkich danych wymaganych do faktury, ale również pozwalających na pełną identyfikację pasieki i rodziny.

Dopuszcza się próby łączne w zależności jednak od wielkości pasiek. W oparciu o metody statystyczne, by uzyskać wiarygodne wyniki badań, specjaliści z Państwowego Instytutu Weterynarii – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, sugerują pobieranie prób wg tabeli:

Liczba rodzin ogółem w pasiece	do 6	7	8	10	12	16	22	33	59	190	1000
liczba rodzin, od których należy pobrać próby	wszystkie	6	7	8	9	10	11	12	13	14	14

Jak już wspomniano, pozyskanie niepodważalnej informacji o stwierdzeniu warrozy (diagnoza lekarza weterynarii - specjalisty chorób pszczoł lub wynik badania ZHW), obliuguje Powiatowego Lekarza Weterynarii do zarejestrowania ogniska warrozy w pasiece.

Odrębną sprawą, która budzi poważny niepokój oraz nosi znamiona przestępstwa jest obrót produktami leczniczymi weterynaryjnymi przez osoby i instytucje do tego nieuprawnione. W wiadomościach archiwalnych na stronie Wojewódzkiego Związku Pszczelarskiego w Szczecinie widnieje cennik leków na 2011 r.,

link:

http://www.pszczoly.szczecin.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=91&catid=1&Itemid=6

Pomimo przeniesienia tego komunikatu do archiwum strony, nie mamy pewności, czy powyższy proceder pośrednictwa w sprzedaży leków został przerwany.

Najczęściej stosowane produkty lecznicze weterynaryjne zawierające w swym składzie: amitrazę (Apiwarol, Biowar 500), flumetrynę (Bayvarol), tymol (Api Life Var, Thymovar, Apiguard) są produktami leczniczymi weterynaryjnymi z przypisaną im kategorią dostępności Rp i jako takie powinny być wydawane tylko i wyłącznie przez lekarzy weterynarii. Reguluje to art. 23a pkt 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271) oraz obwieszczenie Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych z dnia 12 kwietnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia Urzędowego Wykazu Produktów Leczniczych Dopuszczonych do Obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. Min. Zdr. 2013.15). Załącznik 4 do tego obwieszczenia stanowi Wykaz Produktów Leczniczych Weterynaryjnych Dopuszczonych do Obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Przypominam, iż w świetle obowiązujących przepisów prawa związki pszczelarskie nie są uprawnione do zakupu leków i obrotu nimi. Nie widnieją one w wykazie podmiotów uprawnionych do zakupu produktów leczniczych weterynaryjnych w hurtowniach farmaceutycznych produktów leczniczych weterynaryjnych - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 października 2008 r. (Dz.U. Nr 203, poz. 1271). Niestety są sygnały, iż leki warrozbójcze rozprowadzone są właśnie przez Związki Pszczelarskie. A przecież w realizowanym przez Państwa Zarządzeniu 160/2010/Z Prezesa Rynku Rolnego z 15 października 2010 r. w sprawie ustalenia warunków ubiegania się o refundację kosztów poniesionych w ramach realizacji mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich w latach 2010/11, 2011/12, 2012/13” kilkakrotnie podkreślane jest m.in. „zakup leków może być dokonywany u jednego lub kilku lekarzy weterynarii” (pkt. 7.3.3.), „odbiorcy leków wydawanych zobowiązani są do posiadania w książce leczenia zwierząt aktualnego wpisu lekarza weterynarii, potwierdzającego zakup leków” (pkt. 7.3.6.). Przypominam, zastosowanie wyżej wymienionych produktów leczniczych weterynaryjnych w zwalczaniu warrozy jest możliwe jedynie z przepisu lekarza weterynarii. Ich każdorazowe użycie powinno być odnotowane w książce leczenia przez lekarza weterynarii.

Proszę pamiętać, że stosowane przeciwko Varroa destructor leki jak np. Apiwarol AS nie są obojętne dla organizmów żywych i dla środowiska. Niebezpieczne mogą być dla zwierząt akwakultury i niektórych kręgowców lądowych. Warrozą wydaje się być dotknięte wiele pasiek, jednakże mając możliwość przeprowadzenia rzetelnych, łatwo dostępnych i niezbyt kosztownych badań, błędem jest „profilaktyczne” stosowanie preparatów zawierających amitraz. Rażącym naruszeniem jest też w przypadku braku oczekiwanych efektów nie przestrzeganie zaleceń producenta i stosowanie ich w wyższych niż zalecane dawkach. Doprowadzić to może do zanieczyszczenia i skażenia środowiska, albo też do uodpornienia pasożyta, tak jak to być może miało miejsce w przypadku Bayvarolu (substancja czynna flumetryna). Przyczynę znajduje się w stosowaniu w nierównych i zbyt dużych ilościach Klartanu (substancja czynna fluwalinat) środka ochrony roślin, czyli inaczej mówiąc pestycydu, którego stosowanie było i jest nielegalne. Oba te związki to pyretroidy o podobnej budowie chemicznej. Zatem nie dziwi zjawisko oporności Varroa destructor na Bayvarol po sprowokowaniu oporności na Klartan, poprzez stosowanie go w przeszłości bez zachowania umiaru. Ogranicza to możliwość stosowania skutecznych wcześniej środków i tych, których konsekwencje stosowania były w miarę przewidywalne.

Zaznaczam, iż lekarze weterynarii, czy to skupieni w Inspekcji Weterynaryjnej, czy też wolno praktykujący nie są obojętni na problemy pszczelarzy i wyrażają zaniepokojenie stanem pszczół w ostatnich latach i obserwowanym masowym zamieraniem rodzin pszczelich. Pracownicy naukowci Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach wielokrotnie deklarowali chęć pomocy i udzielenie odpowiedzi na Państwa pytania. Należy przyjąć, że masowe zamieranie pszczół jest problemem, który dotyczy nie tylko Polski. Jako jeden z czynników uznaje się nagminne i wszechobecne stosowanie pestycydów mogących powodować spadek odporności, a także współistnienie w rodzinie chorób wirusowych, bakteryjnych i pasożytniczych. Varroa destructor obecna jest w pasiekach w Europie od ponad 30 lat, natomiast masowe zamieranie rodzin pszczelich notowane jest w ostatnim dziesięcioleciu. Eliminuje to warrozę jako jedyną przyczynę tej katastrofy. Ta jednostka chorobowa jest problemem powszechnym, ale nie można opierać się na stwierdzeniu, że warroza jest problemem każdej rodziny pszczelej. Dlatego stosowanie leków jako szeroko rozumiane działanie profilaktyczne jest wg mnie błędem. Nie wolno ordynować preparatów warroabójczych w okresie produkcji miodu towarowego. Bezwzględnie należy przestrzegać okresów karencji wymaganych dla poszczególnych preparatów. Nie przestrzeganie zaleceń prowadzić może do zanieczyszczenia miodu lub wosku. W niektórych źródłach podaje się, iż spożycie dawki amitrazy powyżej 0,02 miligrama/kg masy ciała jest szkodliwe dla dorosłego człowieka. Dla człowieka ważącego 100kg dopuszcza się 1 miligram amitrazy. Dla dziecka ważącego 25 kg dopuszcza się tylko 0,25 miligrama. Przekraczanie tych dawek może wywołać objawy zatrucia. Należy pamiętać również o zabezpieczeniu osób obecnych przy wykonywaniu tych zabiegów. Przy stosowaniu np. Apiwarolu pamiętać trzeba o założeniu maseczki, aby nie wdychać oparów spalanej tabletki.

Mechanizm działania różnych biocydów (w tym akarycydów – środków zwalczających roztocza, w tym Varroa destructor) poprzez np. zmiany w strukturze błon komórkowych bakterii, wskazuje na możliwy związek z powstaniem oporności drobnoustrojów na inne biocydy oraz na antybiotyki. Może mieć to odległe skutki w postaci ujawnienia się nie poddających się leczeniu schorzeń. Ostatnimi czasy niepokój budzi wzrost zachorowań na gruźlicę wielolekooporną.

Należy również przypomnieć, iż obecnie żaden antybiotyk, ani też sulfonamid nie jest dopuszczony do stosowania w leczeniu pszczół. Inspekcja Weterynaryjna na mocy m.in. Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lipca 2006 r. w sprawie sposobu postępowania z substancjami niedozwolonymi, pozostałościami chemicznymi, biologicznymi, produktami leczniczymi i skażeniami promieniotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz.U.2006.147.1067 ze zm.) prowadzi program badań kontrolnych mających na celu wykrycie obecności, a tym samym potwierdzenie zastosowania substancji niedozwolonych – a w przypadku miodu sulfonamidów i antybiotyków. W sytuacji gdy brak jest odpowiedniego produktu leczniczego weterynaryjnego dopuszczonego do obrotu dla danego gatunku zwierząt, zastosowanie właściwych chemoterapeutyków (o podobnym działaniu) możliwe jest jedynie po zaordynowaniu ich przez lekarza weterynarii i odnotowanie tego faktu w książce leczenia. Kwestie te reguluje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie sposobu postępowania przy stosowaniu produktów leczniczych, w

sytuacji gdy brak jest odpowiedniego produktu leczniczego weterynaryjnego dopuszczonego do obrotu dla danego gatunku zwierząt (Dz.U.2008.217.1388). Badania prowadzone są również w celu stwierdzenia obecności innych związków chemicznych w miodzie, a ściślej w celu określenia czy ich ilości mieszczą się w akceptowalnych przez prawo europejskie limitach. Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt. 44 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U.2010.136.914 j.t., ze zm.) za środek spożywczy szkodliwy dla zdrowia lub życia człowieka uważa się środek spożywczy, którego spożycie w warunkach normalnych i zgodnie z przeznaczeniem może spowodować negatywne skutki dla zdrowia lub życia człowieka. W szczególności dotyczy to sytuacji, gdy zawartość pozostałości produktów leczniczych weterynaryjnych w środkach spożywczych przekracza normy określone w rozporządzeniach Unii Europejskiej (m.in. w zał. 4 do rozporządzenia 2377/90 z dnia 26 czerwca 1990 r. ustanawiającego wspólnotową procedurę dla określenia maksymalnego limitu pozostałości weterynaryjnych produktów leczniczych w środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 224 z 18.08.1990; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 36, str. 493). W przypadku stwierdzenia substancji niedozwolonych objętych monitorowaniem w miodzie organy Inspekcji Weterynaryjnej będą wyciągać konsekwencje, przez zastosowanie m.in. art. 96 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Drugim aspektem stanowiącym potencjalne zagrożenie dla konsumentów miodu są działania niepożądane leków związane z reakcją o tle alergicznym lub niealergicznym, niespecyficznym. W USA każdego roku notowanych jest około 106 tys. zgonów w wyniku reakcji niepożądanej organizmu ludzkiego na leki. Działania niepożądane leków zajmują 4. lub 6. miejsce wśród najczęstszych przyczyn zgonów w USA (Medycyna Praktyczna 2001/11,
link:

<http://www.mp.pl/artykuly/index.php?aid=10507&tc=7E928097F1722BDAB2E351390C9C15C7>).

ZACHODNIOPOMORSKI
Wojewódzki Lekarz Weterynarii
w Szczecinie

lek. wet. Tomasz Grupiński

Otrzymują:

Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Szczecinie, pl. Kilińskiego 3, 70-956 Szczecin, z prośbą o rozpowszechnienie wśród wszystkich Kół Pszczelarzy z województwa zachodniopomorskiego,
Regionalny Związek Pszczelarzy w Koszalinie, ul. Piłsudskiego 11/15, 75-501 Koszalin,
Nadodrzańskie Zrzeszenie Pszczelarzy w Dębnie Lubuskim, ul. Mickiewicza 35, 74-400 Dębno Lubuskie,

Do wiadomości:

Zachodniopomorska Izba Lekarsko – Weterynaryjna